

“На другій листь велебного Отца Ипатія...” (Острог, 1599)

Твір, який з’явився в результаті полеміки між супротивниками й прихильниками унії як своєрідне публічне листування між єпископом володимирським та берестейським *Ипатієм Потієм*, з одного боку, та князем *В.-К. Острозьким* і його оточенням – з іншого. Повна назва твору звучить так: – “На другій листь велебного ѿца Ипатія Володымеѣского и берестеѣскоѣ епѣпа, до яснеосвецоноѣ кнежати Костаѣтина Острѣского, воеводы кієвского (просачи абы гнѣвъ своѣ еѣ кѣ мѣ опустити рачиѣ. А поведаяючи, иѣ они влаѣкове, нѣчего вѣ цркви вѣстоѣноѣ не нарушали, тоѣко для непораѣку патріарха ѿступили) писаныѣ”.

Вказаний твір не був надрукований, поширювався лише в списках. Автор у творі не зазначений, проте немає сумніву, що він належав до середовища діячів Острозького культурного центру і ОА. Тим більше, що в творі є вказівка “писаѣ у Острогу в шкоѣ греѣкоѣ”. Дослідники приписують цей твір перу невідомого автора, що фігурував під псевдонімом *Клірика Острозького*.

У творі, як і в більшості тогочасних православних полемічних писань, ідеться про непотрібність унії. Автор, насміхаючись, іменує унію “архісінагою згоди”, яка заснована “на піску легкодушної впертості”. Звертається увага на те, що унія порушує мир, який існував між польським та руським народами ще з часів їхнього хрещення. Також говориться про ті нещастя, які принесла унія в православну церкву.

Варто відзначити художньо-літературну вартість твору. Автор уміло використовує в окремих місцях гумор, іронію, водночас вдаючись до високого стилю.

Публікації: На другій листь велебного отця Ипатія володимирського і берестейського єпископа, до ясношанованого княжати Костянтина Острозького... // Пам’ятки українсько-руської мови і літератури. – Львів, 1906. – Т. 5. – С. 201-229.

Місце зберігання: Інститут літератури ім. Т. Шевченка НАН України. – Ф. 3. – № 4726. – С. 52-116; ЛННБУС. – Відділ рідкісної книги. – № 4453. – Арк. 521-572.

Література: Возняк М. С. Історія української літератури: У 2-х кн. – 2-ге вид., випр. – Львів, 1992. – Кн. 1. – С. 478-479; Грушевський М. С. Історія української літератури. – Київ, 1995 (перевид.). – Т. 5. – Кн. 2: Перше Відродження (1580-1610). – С. 175-188; Квасюк Л. В. “Клірик” Острозький // Острозькі просвітники XVI-XX ст. – Острог, 2000. – С. 123-130; Мицько І. З. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 124; Яременко П. К. Памфлети Клірика Острозького – українського письменника-полеміста кінця XVI ст. // Питання літератури. Наук. записки. – Дрогобич, 1962. – Вип. 7. – С. 117-179; Його ж. Спроба розкриття псевдоніма Клірика Острозького // Наук. зап. Львів. держ. педін-ту. – 1960. – Т. 16.

Петро Кралюк

Наспів острозький

Нова ренесансно-барокова редакція деяких гімнографічних співів давньої України, зосереджених у нотолінійному збірнику Ірмолой (Ірмологіон). Н. склався, ймовірно, в останній чверті XVI ст. у час розквіту Острозького культурно-освітнього центру, яко-